

KRATAK OSVRT NA OSNOVNE KARAKTERISTIKE PRIJEDLOGA ZA UREDBU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA O ZAJEDNIČKOM EUROPSKOM KUPOPRODAJNOM PRAVU

Primljen: 27.4.2012.
Prihvaćen: 9.5.2012.

UDK 34(4-67)EU
Stručni rad

Jasmina Mladenović, dipl.iur.

Veleučilište u Požegi

Vukovarska 17, Požega, Republika Hrvatska

Telefon: 034/311-451 Fax: 034/311-465 E-mail: jmladenovic@vup.hr

SAŽETAK - Cilj je ovog rada dati pregled Prijedloga za Uredbu Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkom Europskom kupoprodajnom pravu u cjelini kao i razloga za njegovo donošenje, osnovnih karakteristika te nedostataka. U uvodu rada se navodi definicija zajedničkog europskog kupoprodajnog prava te razlozi za stvaranje takvog prijedloga koje je u svom Memorandumu navela Europska komisija. U nastavku se daje pregled dijelova od kojih se Prijedlog sastoji te se citiraju mišljenja i reakcije pravne zajednice zemalja članica Europske unije na Prijedlog. Nadalje, daje se kratak pregled cjelokupnog teksta zajedničkog Europskog kupoprodajnog prava uz poseban osvrt na pojedine dijelove tog teksta koji bi mogli biti zanimljivi široj javnosti, a posebice budućim korisnicima. Na kraju se otkrivaju mogući problemi koji bi u praksi mogli nastati kod primjene takvih pravnih pravila.

Glavne riječi: Europska unija, ugovorno pravo, kupoprodaja

SUMMARY - The object of this paper is to give a review on the Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law as well as the reasons for its enactment, basic characteristics and flaws. In the introductory it gives a definition of the Common European Sales Law and states the reasons for composing such a proposal which the European Commission has stated in its Memorandum. It further continues with a review of its parts and quotes opinions and reactions of the legal community in the member states on the Proposal. In addition gives a short review of the entire text of the Common European Sales Law with a special review on the particular parts of that text which might be interesting for the general public and especially for the future users. Finally, it reveals potential problems which could appear in practice with the usage of such legal rules.

Key words: European Union, contract law, sales

1. UVOD

Europska komisija je 11. studenog 2011. godine usvojila Prijedlog za Uredbu Europskog parlamenta i Vijeća o zajedničkom Europskom kupoprodajnom pravu ili Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law (skraćeno CESL).

Zajedničko europsko kupoprodajno pravo je skup pravnih pravila kojima se uređuje kupoprodaja dobara, digitalnog sadržaja te uz njih povezanih usluga kao što su ugradnja, održavanje, popravak i slično između trgovca i kupca te između dva trgovca pod uvjetom da je barem jedna strana iz zemlje članice Europske unije te srednje ili malo trgovačko društvo. Takav skup pravila bi egzistirao kao drugi režim unutar pravnog sustava svake zemlje članice Europske unije.

Kako navode u svom Memorandumu, ankete su pokazale da između niza prepreka u prekograničnom prometu koje uključuju porezne obveze, administrativne zahtjeve, teškoće u dostavi, jeziku i kulturi, trgovci su naveli poteškoće vezane za ugovorno pravo među najvećim preprekama u prekograničnom prometu, i to kao prvu prepreku u transakcijama između prodavatelja i potrošača te kao treću između dva prodavatelja. Naime, trgovci moraju unaprijed saznati omogućavaju li pravni

propisi zemlje članice gdje kupac ima prebivalište višu razinu zaštite i osigurati da je njihov ugovor u suglasju s tim zahtjevima. Kod transakcija u elektronskom poslovanju, trgovci snose dodatne troškove vezane za ugovorno pravo koji potječu iz potrebe da prilagode

internetsku stranicu svog trgovačkog društva zakonskim zahtjevima svake zemlje članice gdje usmjeravaju svoju aktivnost.

Propuštene prilike za prekogranični promet imaju negativan utjecaj na europske potrošače jer to rezultira manjim uvozom te manjom konkurencijom između trgovaca što dovodi do ograničenog izbora proizvoda i većih cijena na potrošačkom tržištu. Elektronsko poslovanje olakšava potragu za ponudama kao i usporedbu cijena i drugih uvjeta neovisno o sjedištu trgovca, ali se kupci često suočavaju s praksom odbijanja kupoprodaje zbog razlika u ugovornom pravu.

Cilj Prijedloga, u cjelini, je da se poboljša osnivanje i funkcioniranje internog tržišta olakšavajući proširenje prekogranične prodaje za trgovačka društva i prekogranične kupovine za potrošače. Taj cilj može biti ostvaren omogućavanjem samostalnog ujednačenog skupa

pravila ugovornog prava, uključujući odredbe za zaštitu potrošača, koji bi bio drugi režim po rangu unutar nacionalnog pravnog sustava svake zemlje članice.

Kao posljedica toga, trgovci bi mogli uštedjeti na dodatnim troškovima vezanim za ugovorno pravo te djelovati u manje složenom pravnom okolišu za prekograničnu trgovinu na bazi jednog skupa pravila kroz cijelu Europsku uniju.

Prijedlog zadržava visoku razinu zaštite potrošača jer sadrži obvezna pravila zaštite od kojih stranke ne mogu odstupati na štetu potrošača.

Prijedlog ujednačava nacionalna ugovorna prava stvarajući, unutar pravnog sustava svake države članice, po rangu drugi režim ugovornog prava za ugovore koje pokriva njegov djelokrug koji je identičan u cijeloj Europskoj uniji i egzistirat će usporedno s već postojećim pravilima nacionalnog ugovornog prava. Djelokrug Prijedloga je ograničen na aspekte koji predstavljaju stvarne probleme u prekograničnim transakcijama i ne obuhvaća aspekte koje najbolje opisuju nacionalna prava.

Materijalni djelokrug obuhvaća odredbe koje reguliraju prava i obveze stranaka za vrijeme trajanja ugovora ali ne dira pravila zastupanja za koja je manje vjerojatno da će biti sporna. Teritorijalni djelokrug obuhvaća situacije gdje bi moglo doći do problema s dodatnim troškovima transakcije i pravnom složenosti. Osobni djelokrug je ograničen na transakcije gdje ima najviše problema na unutarnjem tržištu. Nisu obuhvaćeni ugovori između privatnih osoba i između trgovaca od kojih niti jedan nije srednji ili mali poduzetnik jer se nije pokazala potreba za djelovanjem kod takvih ugovora.

Nakon što prijedlog bude usvojen Komisija će formirati bazu podataka za razmjenu informacija vezano za pravomoćne presude koje se odnose na CESL kao i važne presude Suda Europske unije.

Prijedlog će biti poslan Europskom parlamentu i Vijeću na usvajanje uobičajenom procedurom i kvalificiranom većinom. Nakon usvajanja, stupit će na snagu 20 dana nakon objave u Službenom listu Europske unije. Moći će se primjenjivati, prema sadašnjem prijedlogu, šest mjeseci nakon stupanja na snagu te će biti obvezan u cijelosti i direktno primjenjiv u zemljama članicama.

2. OSNOVNE ZNAČAJKE PRIJEDLOGA

Prijedlog se temelji na članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije koji glasi:

„Ako nije drugačije naznačeno u Ugovorima, sljedeće odredbe se primjenjuju radi ispunjenja ciljeva utvrđenih člankom 26. Europski parlament i Vijeće mogu, djelujući sukladno redovnom zakonodavnom postupku, nakon savjetovanja s Gospodarskim i socijalnim odborom, usvojiti mjere za usklađivanje odredaba utvrđenih zakonima, uredbama ili upravnim propisima država članica

kojima je cilj stvaranje i djelovanje unutarnjeg tržišta.

2. Stavak 1. se ne odnosi na fiskalne odredbe koje se odnose na slobodno kretanje osoba niti na one koje se odnose na prava i interese zaposlenih osoba.

3. Komisija, u svojim prijedlozima predviđenima stavkom 1., a koji se odnose na zdravlje, sigurnost, zaštitu okoliša i zaštitu potrošača, uzima kao polaznu točku visok stupanj zaštite, uzimajući posebice u obzir sva nova otkrića utemeljena na znanstvenim činjenicama. Unutar svojih ovlasti, Europski parlament i Vijeće isto tako nastoje ostvariti taj cilj.

4. Ako, nakon što su Europski parlament i Vijeće, Vijeće ili Komisija usvojili određenu mjeru usklađivanja, država članica i dalje smatra potrebnim zadržati domaće odredbe na temelju viših razloga koji su naznačeni člankom 36., ili onih koji se odnose na zaštitu okoliša ili radnog okruženja, o tim odredbama obavještava Komisiju, kao i o razlozima za njihovo zadržavanje.

5. Isto tako, ne dovodeći u pitanje stavak 4., ako, nakon što su Europski parlament i Vijeće, Vijeće ili Komisija usvojili određenu mjeru usklađivanja, država članica i dalje smatra potrebnim uvesti domaće odredbe utemeljene na novim znanstvenim dokazima koji se odnose na zaštitu okoliša ili radnog okruženja, a sve zbog problema koji je svojstven toj državi članici, a koji je nastao nakon usvajanja mjere usklađivanja, o predviđenim odredbama i o razlozima za njihovo uvođenje obavještava Komisiju.

6. Komisija će, unutar šest mjeseci od obavještenja navedenim u stavcima 4. i 5., odobriti ili odbaciti određene domaće odredbe, nakon što utvrdi jesu li one sredstvom proizvoljne diskriminacije ili prikrivenog ograničenja na trgovanje između država članica, te predstavljaju li one prepreku djelovanju unutarnjeg tržišta.

Ako u predviđenom roku izostane odluka Komisije, domaće odredbe iz stavka 4. i 5. smatrat će se odobrenima.

Ako to složenost situacije opravdava ili ako nije u pitanju opasnost za ljudsko zdravlje, Komisija može obavijestiti dotičnu državu članicu da se rok predviđen ovim stavkom produžava najdulje za šest mjeseci.

7. Kada, u skladu sa stavkom 6., država članica biva ovlaštena da zadrži ili uvede domaće odredbe koje odstupaju od mjere usklađivanja, Komisija može odmah odlučiti ukoliko je potrebno provesti prilagodbu te mjere.

8. Kada država članica iznese određeni problem glede javnog zdravlja na području koje je već bilo podloženo mjerama usklađivanja, Komisiji na to treba skrenuti pozornost, koja potom odmah odlučuje treba li Vijeću predložiti prikladne mjere.

9. Odstupajući od postupka navedenog u člancima 258. i 259., Komisija, kao i bilo koja država članica, može iznijeti slučaj izravno pred Sud pravde Europske unije, ako smatra da neka druga država članica zlorabiti ovlasti predviđene ovim člankom.

10. Mjere usklađivanja navedene u prethodnim stavcima mogu, u određenim slučajevima, uključivati zaštitnu klauzulu kojom ovlašćuje državu članicu da, iz jednog ili više razloga navedenih u članku 36., a koji nisu gospodarske prirode, poduzme privremene mjere koje su podložne nadzornom postupku Unije.“ (Mršić, A.(2009.):111, 112)

Prijedlog se sastoji od tri glavna dijela:

1. Uredbe - koja navodi cilj i glavnu temu, definira izraze koji se koriste u Uredbi, objašnjava prirodu CESL-a, određuje teritorijalnu primjenu, vrste ugovora na koje se može primjenjivati, stranke ugovora, objašnjava potrebu sporazuma stranaka o korištenju CESL-a, traži od zemalja članica da osiguraju kazne za povredu ugovora, objašnjava posljedice korištenja CESL-a, opcije koje imaju zemlje članice, obvezu zemalja članica da dostave Komisiji konačne presude njihovih sudova kako bi javnosti bile dostupne informacije o istima, obvezu revizije primjene CESL-a te stupanje uredbe na snagu.
2. Dodatak I Uredbi - koji sadrži pravila ugovornog prava, odnosno tekst CESL-a s uvodnim odredbama, odredbama o informacijama i pravilima koje stranke trebaju imati prije sklapanja ugovora, tumačenje izraza korištenih u ugovoru, prava i obveze stranaka, kao i pravne lijekove, naknadu štete, kamate, kompenzaciju te zastaru.
3. Dodatak II - koji sadrži Tipsku obavijest o informacijama u vezi običajnog europskog kupoprodajnog prava koju prodavatelj mora dati kupcu prije nego dogovore primjenu CESL-a.

3. MIŠLJENJA JAVNOSTI O CESL-U

Ova inicijativa ima jaku podršku unutar Europskog parlamenta, ali joj se protivi širok raspon nacionalnih parlamenata i drugih ključnih dioničara, uključujući Ministarstvo pravosuđa i Pravno udruženje Engleske i Walesa. Pravne komisije Ministarstva pravosuđa i Škotske zaključile su da je trenutni nacrt zajedničkog Europskog kupoprodajnog prava nepotrebno složen, nerazumljiv i samim tim je podbacio u samom razlogu njegova postojanja, a to je olakšavanje obavljanja poslova za europskog potrošača. Problematična područja su:

1. ograničiti CESL na prekogranične kupoprodaje znači da prodavatelj koji pokušava standardizirati svoje poslovanje na zajedničke uvjete neće to moći učiniti jer se poslovanje unutar države mora voditi po zakonima države članice,
2. nedostatak zajedničke sudske prakse i sudske infrastrukture,
3. jezična pitanja i pitanja tumačenja,
4. odstupanje od prava potrošača i kompatibilnost s Brisel I (Uredba 44/2001 o nadležnosti te priznavanju i primjeni sudskih odluka u građanskim i trgovačkim predmetima).

Komisija tek treba dokazati da će novi tekst ugovornog prava potanuti prekogranični promet

između zemalja članica. Takozvane obvezne odredbe predstavljaju Ahilovu petu prijedloga: alternativno ugovorno pravo sa odredbama koje se ne mogu isključiti je neprivačno i opasno za pravnu sigurnost. S političke točke gledišta mnoge zemlje članice se protive prijedlozima uključujući Njemačku, Španjolsku, Francusku, Portugal, Nizozemsku, Finsku, Sloveniju i Ujedinjeno Kraljevstvo. Previše vremena se usmjerilo na tehnička pitanja, a još nije došlo do primjerene političke rasprave o tome treba li se uopće upustiti u ovu inicijativu i koja bi bila pravna osnova za nju. (<http://legalknowledgeportal.com/2012/04/23/update-on-the-european-commissions-common-european-sales-law-proposals-2/>)

Pravno udruženje primjećuje postoji li raspon spornih pitanja koja određuju hoće li se trgovačka društva i potrošači htjeti upustiti u prekogranična poslovanja uključujući razlike u jeziku, stope PDV-a i hoće li biti moguće dobiti praktično obeštećenje ako nešto pođe krivo. Gledano s praktične perspektive CESL neće imati temeljnu sudsku praksu i praktičari su zabrinuti da bi ovo dovelo do nesigurnosti za trgovačka društva i potrošače vezano za tumačenje i primjenu. Čak i kad se formira takva praksa teško će se osigurati jedinstvena primjena u 27 zemalja članica uz njihove različite pravne poretke. Pitanja poput oglašavanja, zahtjeva ambalaže, odgovornosti za valjanost proizvoda i izvanugovorna zastupanja kao i deliktno pravo i pravo vlasništva mogu biti jednako relevantni i važni. Pravno udruženje vjeruje da je potrebno provesti detaljniju analizu koliko je stvarno CESL potreban. Postoji zabrinutost da će novi instrument utjecati na sigurnost koja postoji u postojećim nacionalnim pravnim sustavima ili integritet tih sustava za one koji ih žele koristiti. Prijedlog podrazumijeva prilično velike troškove što se treba dublje razmotriti.

(<http://www.international.lawsociety.org.uk/node/1066>)

Europska komisija tvrdi da samo velike multinacionalne kompanije s mnogobrojnim pravnim osobljem mogu u potpunosti iskoristiti europsko tržište. Većina malih trgovačkih društava, skoro 99 posto europskih kompanija, ne može si priuštiti da trguje preko granice jer to znači prilagođavanje kupoprodajnih ugovora za 26 pravnih sustava. Potrošači također ostaju zaknuti za povoljniju ponudu i veći izbor proizvoda, ne samo zato što prodavatelj odbija kupoprodaju u njihovoj zemlji nego i zato što nisu sigurni koja su njihova prava kad kupuju iz inozemstva. Ovaj prijedlog bi trebao omogućiti korištenje istog ugovornog prava gdje god se vršila kupoprodaja i garantirati visoku razinu zaštite potrošača kroz jasna potrošačka prava. Također bi trebao omogućiti prodavačima koji planiraju proboj na novo tržište alternativni sustav ugovornih pravila koji je identičan u svim zemljama Europske unije. Ipak, konzultacije su pokazale zabrinutost u primjeni takvog prava jer bi zaštita potrošača mogla biti manja nego što je to slučaj u

nacionalnim zakonima. (<http://www.publicserviceeurope.com/article/997/is-a-common-sales-law-for-europe-possible>)

CESL će omogućiti alternativni zajednički režim ugovornog prava za sve zemlje članice, osigurati istu visoku razinu zaštite potrošača u cijeloj Europskoj uniji, usredotočit će se na područja gdje je to stvarno potrebno, naročito prekogranične ugovore i kupoprodajne ugovore kao i digitalne sadržaje kao što su glazba, filmovi, softverske ili smartphone aplikacije. Smanjit će troškove za kompanije koje žele trgovati preko svojih granica i tako povećati dobra i usluge na raspolaganju. Potrošači će imati veći izbor uz niže cijene. Trenutno, ljudima koji kupuju preko interneta u drugoj europskoj državi može se odbiti kupoprodaja ili dostava. Potrošači će se moći osloniti na CESL kao znak kvalitete, moći će birati između pravnih lijekova ako kupe proizvod s greškom i to čak nekoliko mjeseci nakon kupnje. Podići će standarde jasnog postupanja, potrošači će se morati izričito složiti da sklope ugovor po ovoj osnovi i dobit će jasno objašnjenje ključnih prava na svom jeziku.

(<http://www.timesofmalta.com/articles/view/20111009/opinion/New-Common-Sales-Law-could-be-a-revolution.388326>)

4. PREGLED TEKSTA CESL-A U CJELINI UZ POSEBAN OSVRT NA POJEDINE STAVKE

U uvodnim odredbama Prijedloga navode se opća načela na kojima se isti temelji, a to su sloboda ugovaranja, načelo savjesnosti i poštenja te suradnja stranaka. Kod slobode ugovaranja navodi se mogućnost stranaka da isključe pojedine odredbe CESL-a ako u njima nije drugačije određeno s tim da postoje odredbe za koje postoji apsolutna zabrana isključivanja te one koje se smiju isključiti samo ako to nije na štetu potrošača. Tako se npr. odredbe o savjesnosti i poštenju, dužnosti da se podigne svijest o uvjetima u kojima se nije posebno pregovaralo, jednostranom određivanju cijene, nepoštenim ugovornim odredbama itd. ne smije isključiti, derogirati niti od njih odstupati dok se predugovorne informacije koje je trgovac dužan dati potrošaču, pravni lijekovi za kršenje odredbi o davanju informacija, prava ili zahtjevi treće strane itd. smiju isključiti, ali ne na štetu potrošača.

Prijedlog predviđa autonomnu interpretaciju svojih odredbi u skladu s njegovim ciljevima i temeljnim principima te ne traži posebnu formu za sklapanje ugovora osim ako ista nije izričito predviđena te daje vrlo detaljna pravila računanja rokova.

Prijedlog zahtjeva od trgovca da prije sklapanja ugovora potrošaču pruži točno određene informacije koje su taksativno navedene, npr. glavne karakteristike stvari, digitalnog sadržaja ili srodnih usluga, ukupnu cijenu uz dodatne naknade i troškove, identitet i adresu trgovca itd. te predviđa određene iznimke. U slučaju povrede tih odredbi

predviđa odgovornost za gubitak na oštećenoj strani.

U članku 30. navode se uvjeti koji moraju biti ispunjeni da bi se ugovor mogao smatrati sklopljenim a to su:

- a) sporazum stranaka,
- b) namjera stranka da sporazum ima pravne učinke,
- c) sporazum ima dovoljan sadržaj i sigurnost da može imati pravne učinke.

Sporazum je postignut prihvaćanjem ponude, a namjera stranaka se treba odrediti iz njihovih izjava i ponašanja. Prijedlog je ponuda ukoliko mu je namjera da rezultira sklapanjem ugovora ako bude prihvaćen i ako ima dovoljan sadržaj i sigurnost da bi ugovor mogao postojati. Ponuda se može dati samo jednoj ili više određenih osoba, ako je prijedlog dan javnosti ne smatra se ponudom ako iz okolnosti ne proizlazi drugačije. U nastavku Prijedlog daje odredbe vezano za povlačenje ponude, odbijanje te prihvata ponude, vrijeme sklapanja ugovora, vrijeme prihvata ponude, zakašnjenja u prihvatu te prihvata ponude s izmjenama.

Četvrto poglavlje Prijedloga uređuje pravo na odustanak od ugovora između trgovca i potrošača u rokovima te na način određen Prijedlogom. Tako potrošač ima pravo odustati od ugovora na daljinu te ugovora sklopljenog izvan sjedišta ako ukupna cijena prelazi 50 eura ili ekvivalent te cijene u valuti koja je ugovorena bez davanja razloga za to. Te odredbe se ne odnose na npr. ugovore o opskrbi hranom, pićem ili drugim dobrima namijenjenim trenutnoj konzumaciji u kućanstvu, dobrima ili digitalnim sadržajem koje su napravljeni prema specifikaciji potrošača, ugovore sklopljene na javnoj dražbi i sl. te na situacije u kojima su dostavljena dobra bila zapečaćena pa ih je potrošač otpečatio te ih se ne može vratiti zbog zdravstvenih ili higijenskih razloga, gdje su dostavljena dobra nakon dostave pomiješana s drugim stvarima te ih se ne može odvojiti i dr. Potrošač može iskoristiti svoje pravo davanjem obavijesti trgovcu koristeći Obrazac koji je sastavni dio Prijedloga i nalazi se u njegovom dodatku ili drugu nedvosmisleni izjavu koja izražava odluku o odustanku. Taj period istječe nakon 14 dana otkad je potrošač preuzeo robu ili zadnji primjerak ako ih je bilo više ili prvi ako je ugovor sklopljen za redovitu dostavu dobara tijekom definiranog perioda vremena i tome slično. U slučaju kada trgovac nije pružio potrošaču informacije koje je bio dužan pružiti taj period istječe nakon godine dana od kraja početnog roka, a ako mu pruži informacije unutar godinu dana, rok od 14 dana teče od dana kada je informacije dobio. Povlačenje prekida obveze obiju strana za izvršenje ugovora i za zaključenje ugovora u slučaju gdje je ponudu dao potrošač. U nastavku su detaljno objašnjene obveze trgovca i potrošača u slučaju povlačenja te se navodi da se ove odredbe ne mogu isključiti na štetu potrošača.

Peto poglavlje obrađuje mane volje kao što su zabluda, prijevara, prijetnja te nepošteno iskorištavanje. Obavijest o pobijanju ugovora se daje u roku od 6 mjeseci u slučaju zablude te godinu dana u ostalim slučajevima. Rok teče od saznanja oštećene strane za relevantne okolnosti ili njene mogućnosti slobodnog djelovanja. Oštećena strana koja ima pravo na pobijanje ugovora ili ga je imala, ali izgubila zbog protoka vremena ima pravo na naknadu štete za pretrpljeni gubitak koji je rezultat mana volje ako je druga strana znala ili morala znati za važne okolnosti.

Vezano za tumačenje ugovora Prijedlog daje općenita pravila interpretacije koja kažu da će se ugovor tumačiti prema zajedničkoj namjeri stranaka čak i ako se razlikuje od normalnog značenja izraza koji se u njemu koriste. Kod tumačenja ugovora posebna se pažnja mora obratiti na:

- a) okolnosti u kojima je sklopljen,
- b) ponašanje stranaka,
- c) tumačenje koje su stranke već davale za izraze koji su identični ili slični onima korištenim u ugovoru,
- d) uzance za koje se smatra da bi se mogle primijeniti u istoj situaciji,
- e) običaje koje su stranke između sebe uspostavile,
- f) značenje koje se uobičajeno daje izrazima u toj grani aktivnosti,
- g) prirodu i svrhu ugovora,
- h) dobru vjeru i načelo savjesnosti i poštenja.

Kod razlika u jeziku do kojih može doći kad je dokument ugovora sastavljen na dva ili više jezika, a niti jedan nije mjerodavan i gdje postoje razlike između verzija, verzija u kojoj je ugovor u originalu sastavljen smatrat će se mjerodavnom.

Sedmo poglavlje Prijedloga obuhvaća sadržaj i učinke ugovora, a u članku 73. definira određivanje cijene i to na način da će se, ukoliko se cijena ne može odrediti, platiti cijena koja se naplaćuje u sličnim slučajevima ili ako takva nije dostupna, razumna cijena. Cijenu može odrediti jedna od stranaka ili treća strana.

U nastavku se navode ugovorne odredbe koje je pribavila jedna stranka i koje su nepošteno prema drugoj stranci kao npr. za odredbe o kojima se nije pregovaralo trgovac je dužan osigurati da su formulirane i objašnjene na jednostavnom i razumljivom jeziku. Također su nepošteno odredbe o kojima se nije posebno pregovaralo a izazivaju značajan nesrazmjer u pravima i obvezama stranaka. Navedene su ugovorne odredbe koje se uvijek smatraju nepoštenim kao npr. isključenje ili ograničenje odgovornosti trgovca za smrt ili tjelesnu ozljedu potrošača zbog radnje ili propuštanja trgovca ili nekog tko je radio u njegovo ime, isključenje ili ograničenje odgovornosti trgovca za gubitak ili štetu na strani potrošača koja je prouzrokovana namjerno ili iz krajnje nepažnje i dr. i one koje imaju presumpciju nepoštenja npr. odredbe koje imaju za cilj ograničiti dokaze dostupne potrošaču ili koje nameću teret dokaza potrošaču a zakonski bi trebali biti na trgovcu, koje

neprikladno isključuju ili ograničavaju pravne lijekove dostupne potrošaču za neispunjenje ugovornih obveza itd.

Obveze i pravni lijekovi stranaka u kupoprodajnom ugovoru ili ugovoru za dobavljanje digitalnih sadržaja nalaze se u četvrtom dijelu Prijedloga. Kao neizvršenje ugovorne obveze navodi se neisporučivanje ili zakašnjelo isporučivanje dobara, nedobavljanje ili zakašnjelo dobavljanje digitalnog sadržaja, isporuka dobara koja nisu sukladna ugovoru i sl. Neizvršenje se smatra bitnim ako u većoj mjeri uskrađuje drugoj strani ono što je ta strana imala pravo očekivati ili ako je jasno da se ne može očekivati ispunjenje u budućnosti. Takvo neispunjenje se smatra opravdanim ako je do njega došlo zbog smetnje koja je izvan kontrole te strane.

Kao glavne obveze prodavatelja navode se:

- a) isporuka dobara ili dostava digitalnog sadržaja,
- b) prijenos prava vlasništva na dobrima,
- c) osiguravanje da su dobra ili digitalni sadržaj u suglasju s ugovorom,
- d) osiguravanje da kupac ima pravo korištenja digitalnog sadržaja u skladu s ugovorom, i
- e) dostava dokumenata koji se odnose na dobra ili digitalni sadržaj ako je to traženo ugovorom.

U nastavku definira mjesto, način i rok za dostavu te koji uvjeti moraju biti ostvareni da bi se smatralo da su dobra i digitalni sadržaj sukladni s ugovorom.

U 11. poglavlju objašnjavaju se pravni lijekovi koje ima kupac na raspolaganju. U slučaju neizvršenja obveze može tražiti izvršenje, uskratiti svoj dio izvršenja, raskinuti ugovor, smanjiti cijenu ili tražiti naknadu štete. Kupac može kumulirati više lijekova koji nisu nekompatibilni. Prodavatelj koji je ponudio izvršenje prije roka i obaviješten je da izvršenje nije sukladno ugovoru može podnijeti novu i sukladnu ponudu ako se može izvršiti u vremenu dopuštenom za izvršenje.

Kupac može raskinuti ugovor ukoliko je neizvršenje bitno, ukoliko dođe do zakašnjele dostave a kupac da dodatni razumni rok za dostavu u kojem prodavatelj ne izvrši obvezu, ukoliko prodavatelj izjavi ili je na drugi način jasno da neće doći do izvršenja. To pravo se izvršava davanjem obavijesti prodavaču, a gubi se ako ta obavijest nije dana unutar razumnog vremena od kad je stekao to pravo.

Kao glavne obveze kupca u 12. poglavlju navode se plaćanje cijene, preuzimanje dobara ili digitalnog sadržaja te dokumenata povezanih s njima. Dalje objašnjava način, mjesto i rok plaćanja te preuzimanje.

13. poglavlje Prijedloga objašnjava pravne lijekove koje na raspolaganju ima prodavatelj u slučaju neizvršenja obveze kupca, a to su:

- a) zahtijevati izvršenje,
- b) uskratiti svoje izvršenje,
- c) prekinuti ugovor,
- d) tražiti kamatu ili naknadu štete.

Kompatibilni pravni lijekovi se mogu kumulirati.

Nakon što rizik za gubitak ili propast dobara ili digitalnog sadržaja prijeđe na kupca isti je dužan platiti cijenu iako je stvar izgubljena ili oštećena osim ako je do tog došlo zbog čina ili propusta prodavatelja, a prema čl.140. rizik ne prelazi na kupca dok dobra ili digitalni sadržaj nisu jasno identificirani kao oni koje treba dostaviti prema ugovoru. Prijedlog razlikuje prelazak rizika kod ugovora između trgovca i kupca i kod ugovora između dva trgovca.

U 15. poglavlju detaljno obrađuje prava i obveze stranaka u ugovorima povezanim s uslugama na dobrima ili digitalnom sadržaju.

16. poglavlje opisuje naknadu štete i kamate te kaže da vjerovnik ima pravo na naknadu štete zbog neizvršenja obveze od strane dužnika osim ako je ista opravdana. Gubitak za koji može tražiti naknadu uključuje i budući gubitak koji vjerovnik očekuje.

Naknada štete se određuje u visini koja će vjerovnika vratiti u stanje u kojem bi bio da je obveza pravilno ispunjena te obuhvaća gubitak koji je imao i dobitak koji je propustio. Dužnik je odgovoran samo za gubitak koji je predvidio ili mogao predvidjeti u trenutku sklapanja ugovora kao rezultat neispunjenja.

Prijedlog detaljno objašnjava način izračuna kamata na zakašnjelo plaćanje. Također navodi da je, u slučaju da je ugovor poništen ili raskinut, svaka strana dužna vratiti što je dobila od druge strane uključujući i plodove.

Kao posljednje, 18. poglavlje Prijedloga definira zastaru. Previđa dva roka zastare i to kratki period u trajanju od dvije i dugi period od deset godina ili u slučaju naknade štete za tjelesne ozljede trideset godina. Kratki period počinje od trenutka kad je vjerovnik postao svjestan činjenica na temelju kojih se njegovo pravo može ostvariti, a dugi od trenutka kad je vjerovnik trebao izvršiti obvezu ili u slučaju prava na naknadu štete od čina koji dovodi do toga. Zastara ne teče kad se pokrene sudski postupak, a ako su stranke u pregovorima nijedan period ne istječe prije godine dana od kada je ostvarena posljednja komunikacija u pregovorima. Stranke mogu ugovoriti i drugačije rokove zastare s tim da kratki period ne može biti kraći od jedne godine niti duži od deset, a dugi ne može biti kraći od jedne niti duži od trideset.

5.ZAKLJUČAK

Europska unija se suočava s problemom poslovanja malih trgovačkih društava u drugim zemljama članicama Unije obzirom na visoke troškove koje takvo poslovanje sa sobom nosi. Svako trgovačko društvo mora prilagoditi svoje poslovanje pravnim propisima zemlje čijim građanima želi ponuditi svoje usluge jer im mora osigurati najveću razinu zaštite koja im može pripadati. Da bi u tome uspjeli morali bi uložiti dodatna sredstva što se manjim trgovačkim društvima ne isplati jer takvi troškovi premašuju potencijalnu zaradu, a time su

zakinuti i trgovci i kupci. Procjenjuje se da bi troškovi takvog poslovanja iznosili oko 10.000 eura po zemlji, a već se sad u trgovini gubi oko 26 milijardi eura godišnje. Uvođenje zajedničkog kupoprodajnog prava omogućilo bi srednjim i manjim trgovačkim društvima veće tržište, a potrošačima veći izbor i veću sigurnost. Naravno, takva pravila ne bi bila obvezna, oni koji smatraju da im takva pravila ne odgovaraju još uvijek bi mogli koristiti nacionalne zakone. Ugovor bi bio sklopljen pod takvim uvjetima samo uz izričit pristanak objiju strana. U praksi bi se moglo događati da trgovac ponudi robu kupcu pod uvjetom da se na ugovor primjeni CESL, ali teško da bi kupcu dao izbor između CESL-a ili nekog nacionalnog pravnog režima jer bi to pridonijelo dodatnoj konfuziji te bi na kraju vjerojatno kupac mogao birati između primjene CESL-a na njihov ugovor i odustajanja od kupovine kod tog trgovca.

Obzirom da se CESL bazira na općenitim principima ugovornog prava nema dovoljno odredbi koje bi jasno definirale prodaju na daljinu. Također bi se moglo jasnije definirati kad je ugovor sklopljen, koji su učinci promijenjenih okolnosti, zaštita od nepoštenih ugovornih odredbi te dodati odredbe koje se tiču prijenosa vlasništva.

U samom tekstu CESL-a su pomiješane odredbe koje se tiču ugovora između trgovca i potrošača i ugovora između dva trgovca što pridonosi njegovoj nepreglednosti. Bio bi puno pristupačniji kada bi se te odredbe razdvojile te kad bi se uz njega priložio i vjerodostojan vodič.

Ukoliko zemlje članice Europske unije ne prošire primjenu CESL-a na kupoprodaju u tuzemstvu, trgovci će morati primjenjivati jedan sustav ugovornog prava na domaću kupoprodaju, a drugi na inozemnu. Pojam inozemne prodaje podrazumijeva da se kupac i trgovac nalaze u dvije različite zemlje od kojih je barem jedna zemlja članica EU što može imati niz problema u praksi osobito kod višenacionalnih internetskih trgovaca.

Trgovci će svakako morati prevladati jezične barijere između država članica. Naime, CESL omogućava svakoj državi da odluči tražiti da se informacije koje su trgovci dužni dati kupcu prije sklapanja ugovora daju na određenom jeziku što bi u praksi značilo da bi svaki trgovac morao uskladiti jezične zahtjeve svake zemlje u kojoj posluje.

Odredba koja omogućava kupcu da raskine ugovor bez vremenskog ograničenja mogla bi potpuno obeshrabriti trgovce od korištenja CESL-a. Jedini rok koji kupca ograničava je rok zastare, ali njegova dužina dodatno pridonosi pravnoj nesigurnosti.

Kupci bi mogli biti obeshrabreni zbog nedostatka odredbi o naknadi štete za neugodnost i nevolju, čime bi u pojedinim slučajevima njihova prava bila umanjena jer u pojedinim pravnim sustavima uživaju takvu zaštitu (npr. u Ujedinjenom Kraljevstvu).

CESL postavlja visoke standarde za načelo savjestnosti i poštenja koje bi trebalo zaštititi slabiju

stranu u pregovorima, ali se postavlja pitanje koliko će to biti učinkovito jer je jača strana najčešće ta koja nameće izbor pravnih pravila koja će se primjenjivati u konkretnom slučaju.

Postoje dva ograničenja primjene CESL-a, a to su da ga ne mogu primjenjivati dva velika trgovačka društva u međusobnom poslovanju (barem jedno mora biti srednje ili malo) što je u suprotnosti s principima slobodnog izbora prava koje će se primijeniti te dodaje dodatni problem definiranja srednjih i malih trgovačkih društava. Drugo ograničenje je nemogućnost primjene na mješovite ugovore koji uključuju druge elemente osim kupoprodaje robe, digitalnog sadržaja ili pružanja usluga servisiranja što bi također moglo stvarati probleme.

Ako CESL pruži tako očite prednosti da bi se svi složili oko njegove primjene bez teških pregovora otklonio bi probleme s kojima se trgovačka društva danas suočavaju, ali ako bi on bio samo još jedan mogući izbor još bi dodatno zakomplicirao već zamršenu situaciju.

LITERATURA:

1. European Commission (2011.): Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on a Common European Sales Law {SEC(2011) 1165 final} {SEC(2011) 1166 final}, Brussels
2. Mršić, A. (2009.): Ugovor o funkcioniranju Europske Unije, Adrias, No. 16 (67-213)
3. <http://www.international.lawsociety.org.uk/node/10660>(18.04.2012.)
4. <http://legalknowledgeportal.com/2012/04/23/update-on-the-european-commissions-common-european-sales-law-proposals-2/>(23.04.2012.)
5. <http://www.publicserviceeurope.com/article/997/is-a-common-sales-law-for-europe-possible>(19.04.2012.)
6. <http://www.timesofmalta.com/articles/view/20111009/opinion/New-Common-Sales-Law-could-be-a-revolution.388326>(18.04.2012.)